

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 342

Parasjat Beha'alotecha

16 Siwan 5770
28/29 mei 2010

Overzicht Beha'alotecha (Numeri 8:1-12:16)

Aharon wordt geleerd hoe hij de *menorah* moet aansteken. Mosjé heiligt de *Levi'iem* om hun werk te doen in het *Misjkan*. Zij vervangen de eerstgeborenen, die ongeschikt geworden waren tengevolge van de zonde met het gouden kalf. De *Levi'iem* worden opgedragen dat zij na vijf jaar training in het *Misjkan* moeten werken, van hun 30ste tot hun 50ste jaar; daarna mogen zij zich met minder inspannend werk bezighouden. Een jaar na de uittocht uit Egypte, geeft Hasjem Mosjé opdrachten voor het *Korban Pesach*. Diegenen die het *Korban Pesach* niet mogen brengen vragen om een oplossing voor hun probleem, en de *mitswa* van *Pesach Sjeni*, die een „tweede kans” biedt om het offer van het *Korban Pesach* een maand later te brengen, wordt uiteengezet. Wonderlijke wolken die boven het *Misjkan* drijven, signaleren wanneer men verder moet reizen en wanneer men zijn kamp moet opslaan. Twee zilveren trompetten roepen de vorsten of het hele volk op als er iets moet worden aangekondigd. De trompetten geven ook de reisplannen aan en signaleren ook voor oorlog of feesten. De volgorde, waarin de stammen marcheren wordt vastgelegd. Mosjé nodigt zijn schoonvader Jitro uit om het Joodse volk te vergezellen, maar Jitro keert terug naar Midjan. De *Erev Rav* — het gemengde gepeupel van Egyptenaren dat het Joodse volk vergezeld heeft bij zijn uittocht uit Egypte — hitst sommige mensen op om te klagen over het manna. Mosjé protesteert dat hij niet in staat is het volk alleen te regeren. Hasjem zegt hem 70 ouderlingen uit te zoeken, het eerste *Sanhedrin*, om hem te assisteren, en Hij deelt hem mee, dat het volk zoveel vlees zal krijgen dat zij er ziek van zullen zijn. Twee kandidaten voor de groep ouderlingen profeteren buiten hun bevoegdheid, en voorspellen dat Jehosjoe'a in plaats van Mosjé het volk het land Kana'aan zal binnenbrengen. Sommigen protesteren, met inbegrip van Jehosjoe'a, maar Mosjé is er mee ingenomen dat ook anderen profeten zijn geworden. Hasjem zorgt voor een onafgebroken aanvoer van kwartels voor diegenen die klaagden over het gebrek aan vlees. Miriam maakt een constructieve opmerking tegen Aharon, die ook inhoudt dat Mosjé niet anders is dan de andere profeten. Hasjem legt uit dat de profetie van Mosjé superieur is aan die van elke andere profeet, en straft Miriam met *tzara'at*, alsof zij geroddeld heeft over haar broer. Mosjé bidt voor haar, en het volk wacht totdat zij genezen is, voordat het verder reist.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

De Wekelijkse Haftara

Door Reuben Ebrahimoff

Parasjat Beha'alotecha (Zecharja 2:14-4:7)

Samenvatting:

De Haftara begint met de voorspelling door Zecharja van de terugkeer van Hasjem in de toekomst, naar Jeruzalem. Dan zullen de volken van de wereld zich aansluiten bij die inzameling en dat meevieren. Het tweede deel van de Haftara gaat over de beschuldiging en vrijspraak van Jehosjoea de Kohen Gadol door het hemelse gerechtshof. Hij wordt beschermd tegen de aanklachten van de Satan. De Haftara gaat dan verder met een boodschap voor Jehosjoea de Kohen Gadol. Eerst wordt hij vermaand omdat zijn kinderen getrouwd zijn met niet-Joodse vrouwen en daarna wordt hem beloning in het vooruitzicht gesteld als hij Hasjems wegen blijft volgen. Tot slot vertelt Zecharja over zijn visioen van de Menora en de boodschap daaraan verbonden: „Niet door kracht en niet door macht, maar door Mijn geest, zegt Hasjem-Tsevaot.”

Rasji verklaart: „Dit is een teken voor Zeroebavel, dat net zoals deze olie van de Menora en de olijven, waaruit zij voortkomen, uit zichzelf rijpen, zo zal jij Mijn huis niet bouwen met jouw eigen kracht of met jouw eigen macht, maar Ik zal Mijn geest op Koning Darius van Perzië leggen en hij zal je opdracht geven te bouwen en alle bouwkosten te betalen van zijn schatkist.”

Inzicht in Parasjat Beha'alotecha

Het Geschenk van Aharon

Uit Sjeem MiSjmoeël

De *sidra* opent met een korte beschrijving van de Menora in het Misjkan en het gebod dat Aharon en zijn nakomelingen belast zijn met het aansteken daarvan. Dit volgt onmiddellijk op de lange beschrijving van de offers die gebracht werden bij de inwijding van het altaar, beschreven aan het eind van *Parasjat Naso*. Het verband tussen deze twee gebeurtenissen is het onderwerp van een bekende *midrasj*:

We hebben hiervoor gezien dat alle stammen offers brachten, met uitzondering van de stam Levi. Wie was het stamhoofd van Levi? Niemand anders dan Aharon, en Aharon bracht geen offer samen met de andere stamhoofden. Hij zei: „Misschien is de stam Levi niet acceptabel wegens mij.” G-d zei tegen Mosjé: „Ga en zeg tegen Aharon: ‘Ik heb voor jou grotere dingen dan dit in petto!... De offers zijn alleen van toepassing zolang het Beet HaMikdasj staat. Maar de lichten zijn eeuwig... en al de *berachot* die Ik je geef zodat je Mijn kinderen mag zegenen, zullen nimmer worden opgeheven.’”

(*Midrasj Tanchoema, Beha'alotecha 5*)

Het is mij niet duidelijk waarom Aharon wel tevreden was met het aansteken van de Menora, terwijl hij blijkt niet gelukkig te zijn geweest met het tweemaal daags brengen van het reukoffer, hetwelk het vers als iets prijzenswaardigst beschouwd, of met de dagelijkse dier- en meeloffers, of met de Jom Kippoer dienst, allemaal diensten die alleen hij kon uitvoeren. Hij kon het Heilige der Heiligen binnengaan, in G-ds Tempel staan en hij kon in Zijn Naam zegeningen uitspreken. Inderdaad, alle leden van de stam Levi waren dienaren van G-d... Het is ook algemeen bekend dat wanneer het Beet HaMikdasj niet meer bestaat en de offers zijn geannuleerd, ook het aansteken van de Menora niet meer functioneert. Echter, deze *midrasj* is een verwijzing naar het Chanoeka van de Chasjmonaïem [het Chanoeka dat wij kennen], dat zelfs nog geldt na de Verwoesting....

(*Ramban, Bamidbar 8:2*)

Dus in plaats van de tijdelijke offers die de andere stammen brachten, werd Aharon iets beloofd dat altijd zou blijven bestaan. De dynastie van de Chasjmonaïem, die *kohaniem* en dus nakomelingen van Aharon waren, vochten tegen de Grieks-Syrische legers in de tijd van het Tweede Beet HaMikdasj. Zij wijdden het verontreinigde Heiligdom opnieuw in en toen zij de Menora wilden aansteken, gebeurde er een wonder, waarbij de hoeveelheid olie, die genoeg was om één dag te branden, acht dagen bleef branden. Dankzij de verdiensten van de Chasjmonaïem hebben de Joden door de eeuwen heen sedert dien over de hele wereld Chanoeka gevierd.

Kohaniem en Levïem

Mijn heilige vader heeft het essentiële verschil verklaard tussen *kohaniem* en *Levïem*. De taak van de Leviet is om de aarde met de hemel te verbinden. Zijn rol in het Beet HaMikdasj is om te zingen. Door middel van zijn schitterende melodieën inspireert hij het volk om zich hemelwaarts te richten, waarbij zij uit hun fysieke beperkingen worden opgetild naar een spirituele wereld. De *kohen* aan de andere kant, verbindt de hemel met de aarde. Hij trekt de aanwezigheid van Hasjem naar beneden naar het Beet HaMikdasj, het vuur op het altaar en infuseert de wereld met het Goddelijke. Noodgedwongen vindt de dienst van de Levieten plaats in het openbaar, terwijl die van de *kohen* plaats vindt weg van de ogen van het publiek, hetgeen de intens heilige aard ervan weerspiegelt.

Dit helpt ons de klacht van Aharon te begrijpen, zoals die vermeld staat in de *midrasj*. Hij was, zoals de tekst zorgvuldig weergeeft, het stamhoofd van de stam Levi, ondanks het feit dat hij zelf gepromoveerd was tot de rang van *kohen*. Als hun leider wilde hij niet alleen zijn aandeel hebben in zijn aparte G-ddelijke dienst als *kohen*, maar ook in de aparte stijl van de Levieten-dienst. Hem waren al exclusieve rechten beloofd – de speciale offer-plichten in het Beet HaMikdasj – het hemel-naar-aarde-verband. Nu, om op gelijke voet te komen met de andere stamhoofden, vroeg hij om een rol *binnen* zijn eigen stam – het recht op een handeling of een dienst, die de band van aarde met de hemel zou reflecteren. In antwoord daarop beloofde G-d hem de lichten van de Menora (of welke menora dan ook, waarvan we besluiten waar de *midrasj* het over heeft). Dat het aansteken van de Menora een Levi-achtige handeling is, blijkt uit de presentatie ervan in de verzen:

Wanneer je de lichten aansteekt [letterlijk: „omhoog voert”], zullen de zeven lichten hun licht naar de voorkant van de Menora werpen.

(*Bamidbar 8:2*)

Wanneer je aansteekt – [*Rasji* merkt op dat dit woord werkelijk ‘omhoog voeren’ betekent, en verklaart dat] daar de vlam omhoog rijst, het woord voor ‘rijzen’ gebruikt wordt in verband met het aansteken van de lichten, want men moet aansteken [d.w.z., met moet de kaars bij de pit houden] totdat de vlam uit zichzelf omhoog stijgt.

Zoals we zien spant Tora zich in om ons erop te wijzen dat niet alleen Aharon de lichten van de Menora moet aansteken, naar dat de vlammetjes naar de hemel moeten oprijzen, opdat de handeling van het aansteken compleet kan zijn. Dit symboliseert de stijl van Levi's dienst – de fysieke wereld naar G-d doen oprijzen, het aansteken van het enthousiasme voor spirituele zaken in de harten van het volk. Dus het aansteken van de Menora is een Levi-achtige activiteit die door een *kohen* wordt uitgevoerd.

Het is interessant om op te merken dat het verband tussen de Menora en de *kohen* wordt bewaard door het feit dat de handeling, in tegenstelling tot de diensten van de Levieten, diep binnenin het Beet HaMikdasj wordt uitgevoerd, ver weg van het publiek. Dit kan de uitspraak van *Chazal* ondersteunen dat het aansteken van de Menora in feite niet geassocieerd kan worden als een *avoda* – een dienst van de *kohanim*. Want hoewel het wordt uitgevoerd door een *kohen*, heeft het aansteken een uitgesproken aarde-naar-hemel aspect, ter onderscheid van andere verplichtingen van de *kohanim*. We kunnen nu appreciëren waarom het aansteken van de Menora aan Aharons verzoek voldeed, terwijl al de andere privileges waarvan hij het voorrecht genoot in het Misjkan, dat niet konden.

Chanoeka en Galoet

We kunnen nu de *Ramban* begrijpen, die opmerkt, dat daar zelfs het aansteken van de Menora werd opgeheven toen het Beet HaMikdasj werd verwoest, de belofte die G-d deed aan Aharon, betrekking had op de menora van ons jaarlijkse Chanoeka.

Het is van grote betekenis dat de menora van Chanoeka het enige is wat ons is overgebleven van de dienst in het Beet HaMikdasj. De G-ddelijke dienst is, zoals we al eerder kort vermeld hebben, een intens heilige aangelegenheid, die de diepste en meest spirituele begrippen uitdrukt. Als zodanig moet het in besloten kring worden uitgevoerd, achter de muren van het Beet HaMikdasj.

Ik ballingschap verandert de hele gang van zaken van de dingen en de diepzinnigheid en de vertrouwelijke aard van de G-ddelijke dienst wordt bedreigd. Dat wordt weerspiegeld in het Hebreeuwse woord voor 'ballingschap' – *galoet*, dat zijn wortel heeft in het woord *galoei* (onthuld, geopenbaard). Ballingschap voor *klal Jisraël* is een tijd waarin de kwade krachten de meest heilige delen van het Joodse leven aanvallen en dreigen datgene wat verhuuld is, te ontheiligen en openbaar te maken. Het risico is te groot en dus werd de G-ddelijke dienst in het Beet HaMikdasj onderbroken. Natuurlijk kunnen de *kohanim* hun heilige dienst niet voortzetten, daar dit met name ongeschikt zou zijn buiten Jeroesjalajiem en het Beet HaMikdasj. Alleen wanneer de spiritualiteit die de *kohanim* van omhoog naar beneden brengen, kan rusten op een geschikte plaats, binnen het afgezonderde domein van G-ds huis, kan er een dergelijke activiteit zijn binnen *klal Jisraël*.

Niets van dit alles echter geldt voor de aarde-hemel benadering van de Leviet. Daar zijn rol niet gespeeld wordt in een spiritueel afgezonderde plek, kan hij de mensen inspireren om onder alle omstandigheden zich tot G-d te wenden. Dit betekent dat het aansteken van de menora, hetgeen een Levie-achtige bezigheid is, kan blijven voortbestaan in de ballingschap. Zijn intens en heilige licht kan het Joodse leven blijven verlichten, waar *klal Jisraël* zich ook mag bevinden. In feite is het expliciete doel van het aansteken van de menora van Chanoeka dat het grote wonder gepubliceerd wordt, dat plaats vond in de tijd van de Chasjmonaïem. Terwijl andere aspecten van de dienst in het Beet HaMikdasj in de *galoet* zijn opgeheven, krijgt het aansteken van de menora op Chanoeka meer betekenis naar mate dat meer in het openbaar gebeurt; hoe dieper de ballingschap en hoe sterker de greep van de anti-spirituele krachten, des te effectiever de boodschap.

We kunnen nu wel begrijpen waarom Aharon getroost werd door het aanbod om de lichten van de Chanoe-kalamp te mogen aansteken, want dankzij de verdiensten van zijn nakomelingen, de Chasjmonaïem, heeft *klal Jisraël* tot op deze dag de schittering van zijn licht.

Chassidische wijsheid

Het volk Israël lief te hebben staat gelijk aan G-d lief te hebben.
Wanneer je van de ouders houdt, houdt je ook van de kinderen.

Ba'al Sjem Tov

MISJNA VAN DE WEEK
TRAKTAAT DEMAI – HOOFDSTUK DRIE

Misjna 3:3

הַמוֹצֵא פְּרוֹת בְּדֶרֶךְ וְנִטְלָן לְאֶכְלָן, וְנִמְלַךְ לְהַצְנִיעַ, לֹא יִצְנִיעַ עַד שְׂיַעֲשֶׂר. וְאִם מִתְחַלֵּה
נִטְלָן בְּשִׁבִיל שְׂלֵא יֵאבְדוּ, פְּטוּר. כָּל דְּבַר שְׂאִין אָדָם רִשְׁאֵי לְמִכְרוֹ דְּמַאי, לֹא יִשְׁלַח
לְחִבְרוֹ דְּמַאי. רַבִּי יוֹסִי מִתִּיר בְּוִדְאֵי, וּבְלִבְדָּא שְׂוִידִיעֵנוּ:

Wie onderweg vruchten¹ vindt en ze opraapt om ze op te eten en dan van gedachte verandert², die mag ze niet weggooien voordat hij het vertiend heeft³. Maar als hij het van begin af aan alleen maar heeft opgeraapt om te voorkomen dat het verloren zou gaan⁴, dan is hij vrijgesteld⁵. Alles wat men niet als *demai* mag verkopen⁶, mag men ook niet als *demai* aan zijn vriend sturen⁷. Rabbi Jossi staat het toe als het zeker *tevel*⁸ is, op voorwaarde dat hij hen inlicht.

Toelichting

1. **Wie onderweg vruchten vindt** – Fruit dat nog vertiend moet worden.
2. Hij besluit ze niet te eten.
3. **Hij mag ze niet weggooien voordat hij ze vertiend heeft** – Want het is verboden iets van de hand te doen dat niet in orde is (*RAV*) [Want hij heeft het opgeraapt om ze op te eten, dus heeft hij het in bezit genomen en nu is hij verplicht het te vertienden.]
4. **Opdat het niet verloren zou gaan** – En hij had niet de bedoeling om het te verkrijgen (*RAV*).
5. Dan is hij vrijgesteld van vertienden, want het vers in *Devariem* [14:22] zegt: „Je zult zeker... al jouw zaad vertienden,” d.w.z. wat van jou is, maar wat niet van jou is, hoeft je niet te vertienden.
6. **Alles wat men niet als demai mag verkopen** – Zoals [product dat men verkoopt] bij kleine hoeveelheid en zoals hierboven werd aangehaald [zie Misjna 2:4-5] (*RAV*).
7. **Mag men het ook niet als demai aan zijn vriend sturen** – In kleine hoeveelheden, maar hij mag het wel in grote hoeveelheden sturen, zoals men het ook in grote hoeveelheden [als *demai* mag verkopen, want hoewel de *misjnajot* in hoofdstuk 2 alleen over verkoop spreken, wordt er geen onderscheid gemaakt tussen verkopen en schenken] (*RAV*).
8. **Rabbi Jossi staat het toe** – Om zekere *tevel* [waar zeker geen *troema* en *ma'aser* van is afgenomen] aan een vriend te sturen, zelfs in een kleine hoeveelheid, mits hij hem inlicht [dat het *waddai* is]. Maar R. Jossi geeft toe dat het verboden is *demai* te schenken in kleine hoeveelheden, maar de halacha is niet volgen R. Jossi (*RAV*).

Vit de Babylonische Talmoed

De voornaamste onderwerpen van Traktaat – Sjabbat 40

Op deze Daf leren wij hoe Abbajjé, leerling en pleegzoon van Rabba (Abbajjé was reeds op zeer jonge leeftijd wees en werd door Rabba in huis genomen en opgevoed) getuigt over zijn leraar, dat hij in elk onderwerp, waar Rav en Sjmoëël, de grote Geleerden van een vorige generatie, een *machloket* hadden, hij steeds *lechoemra* [streng] ging volgens de mening van Rav, behalve in drie gevallen, waarin hij volgens de soepelere ideeën van Sjmoëël ging. Dit zij ze:

Het overbrengen van tsietsiet-draden

Rav en Sjmoëël verschilden van mening over de vraag of het is toegestaan om *tsietsiet*-draden uit een versleten kledingstuk te halen, om aan een nieuw kledingstuk te bevestigen. Rav verbood het maar Sjmoëël stond het toe.

Het aansteken van een Chanoeka-kaarsje aan een kaarsje ernaast

Het tweede meningsverschil betrof de vraag of het is toegestaan om het ene Chanoeka-kaarsje aan te steken met behulp van een ander Chanoeka-kaarsje. Rav verbood het, Sjmoëël stond het toe.

Het slepen van een bed op Sjabbat

Het derde meningsverschil heeft betrekking op Hilchot Sjabbat. De *Tannaïem* verschillen van mening over de vraag of het is toegestaan om op Sjabbat een bed, een bank of een ander zwaar voorwerp over een zandgrond te slepen, waarbij de kans bestaat dat er door dat slepen een groef in de grond ontstaat. Het is op Sjabbat verboden een groef te maken wegens het verbod op ploegen en het verbod op bouwen. Het meningsverschil hier komt voort uit het feit dat de groef, die eventueel ontstaat door het slepen van het zware voorwerp, onbedoeld is en de „sleper” heeft er ook geen enkel voordeel van dat die groef ontstaat. Het is een onbedoeld en ongewild bijproduct van het slepen. Rav paskende overeenkomstig de Rabbijnen, die zeiden

dat het verboden is zoiets te doen en Sjmoëël paskende volgens Rabbi Sjim'on, die het toestond. Ook hier volgde Rabba de soepelere *psak din* van Sjmoëël.

Een gezera op het wassen

Het was vroeger, in de tijd van de vroege *Tannaïem* de gewoonte om zich op Sjabbat te baden in water dat vóór Sjabbat verwarmd was. Toen de Geleerden ontdekten dat de badhuismeesters het water op Sjabbat begonnen te verwarmen, maar dat ontkenden en zeiden dat zij het vóór Sjabbat hadden verwarmd, verboden de Geleerden al het baden in warm water op Sjabbat. Maar het nemen van een stoombad bleef toegestaan. Echter, de mensen bleven een warm bad nemen in het badhuis op Sjabbat [in strijd met de voorschriften van de Geleerden], en wanneer hen daarnaar gevraagd werd, zeiden zij dat ze een stoombad hadden genomen. Daarop verboden de Geleerden het ook om een stoombad te nemen op Sjabbat. Maar zij stonden het nog steeds toe om te baden in de heetwaterbronnen van Tiberias, want die worden voortdurend door de natuur verhit en er is geen noodzaak om die op Sjabbat extra te verwarmen. Maar de mensen van Tiberias bleven een bad nemen in water dat op Sjabbat door vuur verwarmd was en zeiden dan, wanneer de Geleerden hen daarover ondervroegen, dat zij een bad namen in water uit de heetwaterbronnen. Daarop verboden de Geleerden ook het baden in heetwaterbronnen van Tiberias en stonden het alleen nog maar toe dat men baadde in koud water. De Geleerden zagen echter dat dit uitgebreide verbod niet te handhaven was [de grote massa van de mensen was niet instaat zich daaraan te houden en de Geleerden mogen geen verordeningen maken waaraan niet de meeste mensen zich kunnen houden (*Avoda Zara 36a*)], waarna zij het weer toestonden dat men baadde in de heetwaterbronnen van Tiberias. Maar het verbod op stoombaden bleef van kracht. [Dus het uiteindelijke verbod hield in een verbod op baden en wassen van het hele lichaam met kunstmatig verwarmd water, maar men verbood niet baden in natuurlijke warmwaterbronnen. Het is echter de algemeen geaccepteerde gewoonte om op Sjabbat zelfs niet in koud water te baden (*O.Ch. 326:1*).]

Daf 40b

Het is ook verboden zich op Sjabbat in koud water te baden en dan voor een vuur te gaan staan om zich daaraan te warmen, want dan verwarmt men het water op zijn lichaam. Maar het omgekeerde is wel toegestaan: zich eerst warmen aan het vuur en dan een bad nemen in koud water [maar zie bovenstaande opmerking].

Genezing op Sjabbat

Het is verboden op Sjabbat geneesmiddelen te gebruiken, behalve natuurlijk in gevaarlijke situaties. De Gemara zegt dat als iemand pijn in zijn buik heeft, hij een kledingstuk mag verwarmen en die op zijn buik mag leggen, om de pijn te verzachten, en dat wordt niet als een geneesmiddel beschouwd, omdat het niet voor iedereen duidelijk is dat men het doet voor genezing. Maar men mag geen ketel met heet water op zijn buik zetten, zelfs niet op een werkdag, want dat is gevaarlijk, omdat men misschien heet water morst en dan zijn lichaam verbrandt.

Het koken van olie

Een Baraita zegt dat men een ketel met water vlak bij een vuur mag zitten, maar niet zodanig [lang genoeg (volgens Rasji) of zo dichtbij (Rif)] dat het heet kan worden, maar alleen dat de kou eraf is.

Rabbi Jehoeda zegt dat een vrouw een fles met olie voor het vuur mag zetten, niet zodanig dat het gaat koken, maar alleen dat het warm wordt.

Rabban Sjim'on ben Gamliël zegt dat zij de olie op haar hand mag smeren en daarmee voor het vuur gaan staan om de olie op te warmen, om haar kind mee te olieën.

De Gemara vraagt: bedoelt de Tanna Kamma, die alleen over water spreekt, dat men alleen water niet te dicht of te lang bij het vuur mag laten staan omdat het dan gaat koken, maar met olie mag dat wel, want olie kookt niet en dan is Rabbi Jehoeda strenger en zegt dat koken ook geldt voor olie, maar dat verwarmen geen koken is, net als bij water en het mag wel verwarmd worden, net zoals water, en Rabbi Sjim'on is nog strenger en zegt dat verwarmen van olie is koken en dat mag alleen als men het doet met een *sjinoei*.

Of bedoelt de Tanna Kamma dat men olie helemaal niet mag verwarmen voor het vuur, omdat voor olie geldt dat zelfs een beetje opwarmen al koken is en dan is Rabbi Jehoeda soepeler en zegt dat verwarmen tot *jad soledet bo* [totdat het zo heet is dat een hand er zich van terugtrekt] geen koken is en dus mag men olie verwarmen maar niet koken, net als water.

De Gemara beslist: de wet is voor water en olie hetzelfde: men mag verwarmen tot *jad soledet bo*, maar warmer niet.

Wat is *jad soledet bo*

Iets is *jad soledet bo* als het zo heet is dat het een babybuikje zou verbranden.

Het verbod op Lasjon Hara – Kwaadspreken

Op basis van het Boek Chofets Chajiem

Hoofdstuk Een

Dit hoofdstuk bespreekt het algemene verbod op het doen van *Lasjon Hara* – kwaad spreken, op welke manier van communicatie dan ook, en ook het grote belang van het zich houden en het negeren van deze wetten.

1. De definitie van Lasjon Hara: negatief commentaar, waar of niet waar

Het is verboden om geringschattend over je ‘chaveer’ te spreken (lett.: ‘vriend’ – we zullen later zien wie daar technisch gezien onder valt.) Zelfs als de informatie volledig waar is, wordt het Lasjon Hara genoemd. Als de informatie ook nog verzinsels bevat, is het *motsie sjem ra* (lett.: het uiten van een slechte naam), dat wil zeggen: laster. Degene die Lasjon Hara spreekt, overtreedt hetgebed van Leviticus 19:16:

Lo teleech rachiel be-amècha – לא תלך רכיל בְּעַמִּיךָ
Je zult niet als een roddelaar onder je volk rondgaan

Er kan niet genoeg op gewezen worden dat ook ware geringschattende taal over iemand Lasjon Hara is. De meest gehoorde verdediging van een vermaning over het spreken van Lasjon Hara is: „Maar het is waar!” Dat is precies wat het kenmerkt als Lasjon Hara.

2. De bron in Tora voor het verbod op Lasjon Hara

Leviticus 19:16 verbiedt expliciet Lasjon Hara en Rechiloet (roddel die haat en wrokgevoelens oproept), maar er zijn nog veel meer bronnen die betrekking hebben op het verbod van Lasjon Hara, zoals besproken werd in de inleiding.

3. Gewoonte Lasjon Hara sprekers

Het bovenstaande (de ernst van het spreken van Lasjon Hara) geldt voor iemand die incidenteel iets ongepast in zijn spraak opneemt. Maar degenen die er een gewoonte van maken om over anderen op een minderwaardige manier te praten („Heb je al gehoord over Sjimon...,” „Maar wist je dan niet dat Racheel...,” enz.) worden *ba’alei lasjon hara* genoemd (lett.: meesters van Lasjon Hara; hun manier van praten is een integraal deel van hun leven), en hun overtreding is nog veel ernstiger. Zij veroorzaken regelmatig een *Chiloel Hasjem* (een ontheiliging van G-ds Naam, oveeenkomstig Lev. 22:32: „Je zult Mijn heilige Naam niet ontwijken”) ten gevolge van hun opstandig gedrag. Hoewel ze hun activiteiten misschien beschouwen als sociaal gedrag, snijdt een dergelijk gedrag hen af van vele goede dingen in de wereld rondom hen.

4. De gevolgen van het spreken van Lasjon Hara

De Talmoed in traktaat Arechien 15b zegt dat iemand die constant Lasjon Hara spreekt, zonden begaat die erger zijn dan afgoderij, overspel en moord. Een *Ba'al Lasjon Hara* verliest zelfs zijn aandeel in de Komende Wereld, tenzij hij *tesjoeva* doet (*Jeroesjalmi Pea* 1:1).

Het is verbazingwekkend dat het spreken van Lasjon Hara wordt vergeleken met moord, maar we kunnen wel begrijpen waarom dat is: net zoals overtreding van de Tien Geboden de fysieke aspecten van deze wereld schaden en venietigen, zo tast Lasjon Hara de emotionele en sociale wereld aan. De slechte naam die een slachtoffer kan krijgen ten gevolge van Lasjon Hara kan hem geestelijk verwoesten.

5. Als men „gedwongen” wordt Lasjon Hara te spreken

Het maakt geen verschil of men Lasjon Hara spreekt terwijl men een sappig verhaal vertelt uit eigen vrije wil, of omdat men door iemand anders daartoe aangemoedigd (of gedwongen) wordt. Zelfs als iemands leraar of een ouder – iemand die men moet eerbiedigen en voor wie men ontzag moet hebben – hem vraagt om over een bepaalde gebeurtenis te vertellen, en door de informatie te verstrekken zou hij Lasjon Hara, of zelfs *Avak Lasjon Hara* spreken (dat is iets dat Lasjon Hara provokeert; hierover later meer), dan kan hij dat niet vertellen.

Goed beschouwd verschilt Lasjon Hara niet van andere geboden. Als iemand je dwingt of verleidt om een hamburger met kaas te eten, dan ben je nog steeds verantwoordelijk voor je gedrag.

Praktische Halacha – Deel één: Het gedrag in de ochtend

HOOFDSTUK 9: REGELS VOOR DE *TSIETSJET* (vervolg)

15. Diegenen die het *talliet* aan de zijkant dichtnaaien moeten opletten dat duidelijk te zien is dat het grootste gedeelte van die zijkant open is. Het mag niet zodanig zijn gemaakt dat de zijkanten zijn dichtgenaaid, met een open armsgat, waarna het onder de armsgaten is opengemaakt. Over zo'n kledingstuk mag men geen beracha maken en men mag er niet op sjabbat mee over straat lopen op openbaar terrein, wanneer er geen *eroev* is. Het moet ook boven de armen voor het grootste deel open zijn¹ en dat mag zelfs niet met haakjes vastgebonden zijn. Dit laatste geldt alleen als de haakjes zodanig naar binnen gebogen zijn, dat men kracht moet gebruiken om de oogjes aan de andere kant van het *talliet* ervan los te maken, of wanneer het gemakkelijk zou kunnen gebeuren dat zij zo zullen verbuigen. Anders is het toegestaan².

16. Ook moet iedere man er voor zorgen dat hij een groot *talliet* met *tsietsiet* heeft, waarin hij zich hult tijdens zijn gebed. Dit moet een mooie *talliet* zijn. En zo zal men alle voorschriften trachten uit te voeren zo goed en zo mooi als mogelijk is, want er staat geschreven³: *Dit is mijn G'd en met pracht wil ik hem dienen*. Dat wordt zo uitgelegd: en wij maken ons voor Hem mooi met mitswot. Men moet er op letten de *tsietsiet* te kopen van een betrouwbaar persoon, opdat men er zeker van zal zijn dat het spinnen en het vlechten speciaal gedaan is voor het doel waarvoor zij bestemd zijn en voor de mitswa en dat ze de voorgeschreven lengte hebben.

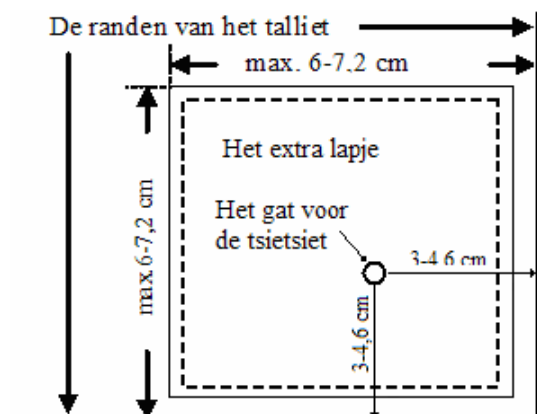
17. Wie slechts een linnen *talliet* kan verkrijgen, waaraan het niet mogelijk is wollen *tsietsiet* te bevestigen vanwege het verbod van *sja'atnez*, kan er volgens sommigen hoekstukken van leer op bevestigen en daaraan de wollen *tsietsiet* vastmaken. Maar sommige *poskiem* zijn het daar niet mee eens en zij staan het niet toe.⁴ De *Sjoelchan Aroech HaRav* staat leren hoekstukjes toe.⁵ (zie *Sja'arei Tesjoewa*, eind hoofdstuk 9).

18. Het gat waardoor men de *tsietsiet* steekt mag niet meer dan drie duim breedte* verwijderd zijn van de zijkant van het kledingstuk, zowel van de lengte van de breedte. (Sommigen zeggen dat men die duimbreedte moet meten waar de duim het smalst is, d.w.z. bij de top van de duim. En het is goed aldus te verzwaren). (Zie *Sja'arei Tesjoewa*) Dit is nodig want boven drie duim breedtes heet het niet meer de hoek van het kleed maar dan zitten de *tsietsiet* in het kleed zelf vast. Wanneer men het gat op een grotere afstand dan drie duimbreedtes van de zijkant gemaakt heeft dan is het onbruikbaar, ook al zou men, door de *tsietsiet* aan te trekken, het gat dicht bij de zijkant brengen doordat het kleed wat opgekruld wordt. En als men, nadat men de *tsietsiet* door het gat gehangen heeft, dat meer dan de voorgeschreven maat van de zijkant verwijderd is, het gat uitknipt, opdat de *tsietsiet* binnen de drie duimbreedten komt te hangen, dan is het toch onbruikbaar, omdat men het moet „maken en niet verbeteren wat al gemaakt is.” (zie verder § 6).

Ook mag het gat niet dicht bij de zijkant zijn, noch in de lengte noch in de breedte, dan de afstand van het midden van het duimkootje tot de top van de duim, want binnen die afstand heet het ook geen „hoek” meer maar dan hangt het onder de hoek. En als het gat op de juiste afstand is gemaakt, maar doordat men de knoop wat te veel heeft aangetrokken is de rand van het *talliet* wat samengekruld, waardoor de afstand tussen het gat en de rand kleiner is geworden, dan is het in ieder geval geoorloofd. Er bestaat twijfel of de korte franjes die aan de zijkant hangen, in de maat worden meegerekend of niet. Daarom moet men ze daar afknippen van de hoeken voordat men de *tsietsiet* bevestigt. (zie verder op § 6). In het kleine *talliet* plegen velen twee gaatjes naast elkaar te maken, zoals een *tséré*, en men haalt de *tsietsiet* door beide [gaatjes] zodat ze van buiten van het *talliet* afhangen. De *Beet Joseef* vindt dat wie dit doet zich wonderlijk en hoogmoedig gedraagt. De *Bach* schrijft dat het juist wel goed is zo te doen bij het kleine *talliet*, omdat men de gaten niet ziet. Ook wordt in de *Kawanot* vermeld dat de Ari z.l. zo deed. Zo ontstonden verschillende *minhagiem* in verschillende landen en ieder moet handelen volgens zijn eigen *minhag*⁶.

Bronnen van de halacha

1. M.B.10:25; 2. M.B. 10:29; 3. Sjmot 15:2; 4. KSA 9:2; 5. Sj.A.HaRav 9:2; 6. M.B. 11:39.

Fig.9:1 De afstand van het gaatje tot de rand van het talliet en de grootte van het extra lapje op de hoek.

* Volgens de *Sji'oeré Tora* van de GRACH Naéh is een duimbreedte [*agoedal*] 2 cm. Volgens *Igrot Moshé* van Rav Moshé Feinstein 2,24 cm en volgens de *HaNodé BeJehoeda*, die een grote man moet zijn geweest, en de *Gazon Ish* 2,4 cm.

Wegwijzer voor ons gebed

Inleiding (slot)

De vele facetten van het gebed

Tefilla is het Hebreeuwse woord voor gebed in het algemeen. In deze categorie zijn er verschillende soorten gebeden waar wij ons mee bezighouden. Dat zijn:

- ☞ Lof (*Sjèwach*)
- ☞ Dankzegging (*Hodaä*)
- ☞ Smeekbeden om genade (*Techina*)
- ☞ Verzoeken om de vervulling van persoonlijke behoeften (*Bakasja*)¹

Hun gemeenschappelijke noemer is, dat al deze gebeden communicaties en interactie zijn tussen de mens en zijn Schepper.

In alle ochtendgebeden tot aan de *Amida Sjemonee Esree* en de eerste drie *berachot* (lofzeggingen, gebedsonderdelen) daarvan, zijn onze gebeden een lofuiting tot G-d.

De laatste drie *berachot* zijn gebeden van dankzegging en lof.

Het middengedeelte van de *Sjemonee Esree* is het gedeelte waar wij bidden in de vorm van smeekgebeden en persoonlijke verzoeken en pleidooien; alle in de vorm van lofgebeden.

Dus onze hele *tefilla* [gebed] is eigenlijk een vorm van lof voor G-d, zelfs die, waarin wij om persoonlijke dingen vragen. Dit volgt uit de betekenis dat het gebed de band vormt tussen de mens en zijn Schepper, waarbij hij zichzelf waarneemt en beoordeelt in introspectie.

Praktisch advies

Hoe cultiveren wij dit fundamentele begrip van gebed in onze dagelijkse gebeden? Hoe doordringen wij onze zielen met de brandende wens dat wij tot G-d willen uitroepen dat wij Zijn schepselen zijn?

Het is duidelijk dat wij een poging moeten doen om ons bewust te worden tot wie wij bidden.² Als men bidt tot een onzichtbaar wezen, is dat op zichzelf reeds een verklaring dat men gelooft in G-d en Zijn vermogen om op onze gebeden te antwoorden. Dus het eerste wat ons te doen staat, is ons bewust te zijn dat wij in het gebed voor G-d, de Schepper van heel het universum, staan.

De volgende keer dat je een *sjoel* binnengaat om te davvenen:

- ☞ Trek dan een moment uit om over de woorden van de Ramban na te denken, dat het enige doel van ons bestaan is, om tot G-d te verklaren dat wij Zijn schepselen zijn!
- ☞ Wees je eigen rechter! Beoordeel zelf hoe je jouw verzoeken om gezondheid, geluk, enz. kunt rechtvaardigen.

1. Deze indeling is gebaseerd op de inleiding tot de *Siddoer Maggid Tseddek*.

2. Zie *The Art of Jewish Prayer*, door Rabbi Yitzchol Kirzner *zt"l*, Judaica Press 1991.